ŠVOBODA СВОБОДА
UKRAINIAN DAILY УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятайте про Україну!

V... ...NO. 214. JERSEY CITY and NEW YORK. FRIDAY, NOVEMBER 10, 1989. CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 10-го ЛИСТОПАДА 1989 Ч. 214. РІК XCVI

СТАНОВИЩЕ ДЦ УНР В ЕКЗИЛІ В СПРАВІ УЗАКОНЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ДЕРЖАВНОЇ

Державний Центр УНРеспубліки в екзилі неодноразово заявляв у пресі своє становище щодо узаконення української мови як державної в Україні.

Тепер, коли ця справа стоїть офіційно на сесії Верховної Ради УССР, ми ще раз стверджуємо, що українська мова була узаконена як державна декретом Директорії УНРеспубліки з 1-го січня 1919 року й тому в цій справі не може бути двох думок. Так само й сили, які нарочисто пропагують політику двомовности та ставлять собі за мету закріплювати дальшу русифікацію в Україні мусять бути зневтралізовані. Українському народові має бути привернено його природне право на рідну мову, державний статус якої мусить бути закріплений конституцією або окремим законом. Тим самим буде забезпечене їй повноцінне функціонування в усіх сферах життя, як також будуть створені успішні умови для її дальшого розвитку та піднесення суспільного престижу в Україні.

Від ступеня розвитку й ретельного функціонування української мови залежить доля українського народу, бо мова — це найвищий вияв його культурної ідентичности, основа його духовного життя.

Іван Самійленко, голова Уряду УНРеспубліки в екзилі
Володимир Жила, керівник Ресорту культури й науки

Філядельфія, 25-го жовтня 1989 року

ПРИЙНЯТО НОВИЙ ЗАКОН ПРО ВИБОРИ В УКРАЇНІ

Київ. — В останній тиждень жовтня під час сесії Верховної Ради України протягом трьох днів відбувалася гостра полеміка навколо нового закону про вибори до Верховної Ради України та до місцевих рад. Було безліч пропозицій діяметрально протилежного змісту.

Як відомо, офіційний проєкт нового закону передбачав усе те, що вигідно для консервативних кіл уряду. Однак народні депутати СССР від України, разом з активістами УГС та інших неформальних об'єднань виробили альтернативний проєкт закону. Навколо обох законопроєктів ще зовсім недавно кипіли суперечки по всій Україні. В той час, коли офіційний законопроєкт широко підтримувався і обговорювався пресою, то альтернативний проєкт обговорювався лише в робітничих колективах та на мітингах.

Альтернативний проєкт появився в половині вересня і майже відразу на його підтримку почали приходити сотні листів. Уряд совєтської України звинувачував авторів альтернативного законопроєкту в дискредитації уряду і партії, преса гостро критикувала не лише керівників УГС, але і народних депутатів СССР від України. Але вже в кінці вересня, коли на підтримку альтернативного проєкту почали приходити тисячі й десятки тисяч листів, влада змушена була це врахувати і тоді народні депутати СССР від України були допущені на телевізію, а ЦК КПУ та Верховна Рада республіки почала з ними переговори. В результаті комісія ВР УССР внесла до офіційного законопроєкту суттєві зміни.

А тим часом у Москві 24-го жовтня Верховна Рада СССР прийняла рішення надати всім союзним республікам право на прямі вибори. Це розв'язало руки демократичним силам України в роботі над останнім варіянтом законопроєкту про вибори.

На сесії Верховної Ради УССР в Києві проблема закону про вибори в Україні стояла дуже гостро. В сесії взяли участь і народні депутати СССР від України. Між ними і депутатами діючої Верховної Ради УССР відразу ж почалися сутички.

Ось як розповідає про це народний депутат СССР від України Валерій Грищук на сторінках тижневика „Московские Новости" з 5-го листопада ц.р.

„В концепцію альтернативного законопроєкту ми вклали п'ять основних принципів: ні — виборам від громадських організацій; прямі вибори до Верховної Ради республіки (відмова від з'їзду народних депутатів); окружні комісії не повинні впливати на формування кандидатського корпусу; для реєстрації повинно бути представлено не менше двох кандидатур; прямі вибори керівників рад усіх рівнів".

Після попередніх обговорень законодавча комісія Верховної Ради УССР змушена була внести до офіційного законопроєкту такі зміни:

1. Усунути положення про з'їзд народних депутатів республіки; 2. Збільшити склад Верховної Радди зі 120 до 450 депутатів; 3. Відмовитись від прямого представництва в ньому громадських організацій; 4. Усунути статтю про право окружних комісій відмовляти в реєстрації кандидатові на тій підставі, що його програма суперечить конституції.

„В такому вигляді проєкт було винесено на сесію, — розповідає далі В. Грищук. — Тут вперше в одних стінах зустрілися народні депутати СССР від України та депутати Верховної Ради республіки. Якими ж ми виявилися різними! Один з українських депутатів ще на самому початку сесії під бурхливі оплески залі заявив, що, мовляв, бачили ми цих народних депутатів по телебаченню і не дай Бог, щоб народні депутати України стали схожими на них.

Але врешті решт ми все ж змогли працювати разом. Вже в ході сесії були прийняті: деякі поправки до законопроєкту, в тому числі й пропоновані народними депутатами СССР. Тепер і Україна вибивається на стовпову дорогу перебудови".

Основні принципові положення альтернативного законопроєкту ввійшли до нового закону і були прийняті на сесії Верховної Ради УССР 27-го жовтня. Тепер наступні вибори в Україні, які призначено на 4-те березня наступного року відбуватимуться без окружних передвиборчих зборів, без зарезервованих парляментських крісел для депутатів від громадських організацій, без персоніфікованих виборчих округ з єдиним кандидатом. Змінено союзне законодавство на території України щодо вищого органу державної влади. Вищим органом державної влади в Україні відтепер буде не з'їзд народних депутатів, як в законі СССР, а Верховна Рада республіки. Реєструватимуть не менше двох кандидатів у депутати і правом висунення їх наділяються також колективи середніх спеціяльних та вищих учбових закладів.

З великим хвилюванням обговорювався також проєкт закону про мови в Україні. Протягом семи місяців було вироблено 17 варіянтів законопроєкту, обговорювались чотири альтернативних проєкти, було проаналізовано 50,000 листів з пропозиціями.

Після двох днів обговорення депутати 536 голосами проти 6 внесли до конституції статтю про удержавлення української мови на території республіки. Російську мову затверджено як мову міжнаціонального спілкування не так в середині республіки, як за її межами, тобто під час контактів з організаціями та урядами інших республік. А в тих реґіонах України, де місцеве населення складається з багатьох різних національностей, буде дозволено мову, прийнятну для населення того чи іншого реґіону.

„Наш закон буде одним з найдемократичніших", — сказав В. Грищук кореспондентові „Московских Новостей".

КОНҐРЕСОВА КОМІСІЯ ПРИЗНАЛА УКРАЇНЦЯМ ОБОХ ВІРОВИЗНАНЬ ПРАВО ВТІКАЧІВ

Вашінгтон (Бюро УНС). — У п'ятницю, 3-го листопада ц. р. спільна Комісія Палати Репрезентантів і Сенату для справ допомоги для чужинців прийняла резолюцію, якою включено католиків і православних українців з СССР до групи переслідуваних громадян СССР і їм признано право утікачів. Тим самим це дає можливість приїзду до ЗСА 1,000 річно вірних УКЦ і УАПЦ.

Цей новий додаток заступає раніщу пропозицію сен. Френка Лотенберґа, якою ці дві групи були виключені з групи переслідуваних осіб в СССР. В переговорах про зміну цього додатку брали участь саме сен. Ф. Лотенберґ, конґресмен Брус Моррісон, представники жидівських організацій і Євген Іванців, директор Бюра УНС у Вашінґтоні. Додаток цей є включений до закону який представив з початком 1989 року в Палаті Репрезентантів конґресмен Б. Моррісон, а в Сенаті сенатор Ф. Лотенберґ.

Порозуміння щодо включення українських католиків і православних у групу втікачів із СССР прийняли усі зацікавлені сторони з вдоволенням, а сен. Ф. Лотенберґ заявив, що признання активних українців обох віровизнань, як переслідуваних в СССР, дає урядові СССР до пізнання що американський Конґрес добре свідомий ситуації віруючих українців під совєтським режимом і є гостро проти такого переслідування.

Вирішення позитивно додатку до закону про політичних втікачів ставить українських віруючих в СССР в число лише чотирьох груп, які мають такі права — жидів, євангеликів і деяких в'єтнамців.

В майбутньому Державний департамент буде слідкувати за проханнями про в'їзд до ЗСА українських втікачів із СССР і звітувати Конґресові про майбутнє можливе число таких прохань.

В СССР ДЕМОНСТРУВАЛИ ПРОТИ РОКОВИН РЕВОЛЮЦІЇ

Демонстранти в столиці Молдавії Кишиневі несуть транспарант з написом „Сталінізмові — нюрнберзький процес".

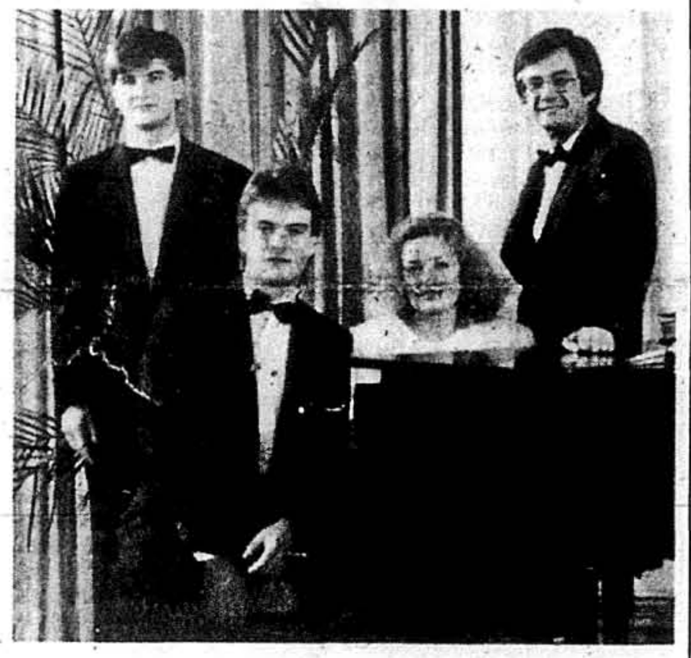
Москва. — У вівторок, 7-го листопада ц. р. в Москві відбулися антидемонстрації, в яких взяло участь біля 5.000 дисидентів, антикомуністів і прихильників демократії. За традицією у це найбільше свято совєтської компартії, річницю Жовтневої революції, у всіх великих містах країни проходили військові паради та святкові паради трудящих.

Цього року військових парад у „гарячих точках" країни, таких як Грузія і Вірменія, взагалі не влаштовано. А військова парада в Москві тривала всього 30 хвилин, тоді як антидемонстрація та мітинґ — чотири години. Організатори антидемонстрації плянували проходити від стадіону „Динамо" до Красної площі, але за остереженнями влади триматися далі від центра міста, демонстранти пройшли по місті до Олімпійського стадіону, де провели мітинґ. На той випадок, що демонстранти все таки підуть на Красну площу, центр Москви був оточений потрійним колом міліції, яка спостерігала похід демонстрантів, але не втручалася. Сміливі транспаранти, як „Великий Октябрь став Великим Обманом!", „Партократію СССР — в Нюрнберг!" „Ні — диктатурі і диктаторам!" — майоріли над антидемонстрацією.

Як повідомив активіст молдавського Народного фронту, Юрій Рожко, міліція побила та розігнала біля 200 людей, які зібралися перед пам'ятником Стефанові Великому перед демонстрацією, але владі не вдалося затримати антидемонстрацію, яка пройшла по місті після запляновані „демонстрації трудящих". Кілька тисяч прибічників Народного фронту несли транспаранти, спрямовані проти влади та міліції.

Латишський активіст Борис Соколов повідомив, що невелика група спалила совєтський прапор в центрі Риги.

О. Криса і сини виступлять з концертами в УІА

На фото (зліва): Тарас і Петро Криси, Татяна Чекіна і Олег Криса.

Ню Йорк. — Тут в Українському Інституті Америки виступлять з концертами в суботу, 18-го і в неділю, 19-го листопада ц.р. світової слави скрипаль Олег Криса разом зі своїми синами Тарасом і Петром в серії „Музика в Інституті".

О. Криса саме повернувся із концертової поїздки до Кореї та Швеції, які пройшли з великим успіхом. Тепер він залишається в Ню Йорку і є під контрактом УІА, де провадитиме клясою для визначних учнів-скрипалів. Він виступить із концертом в Карнеґі Голл 21-го січня 1990 року, а відтак у Кеннеді Центрі у Вашінґтоні 1-го березня 1990 року та з оркестрою в Лінкольн Центрі в Ню Йорку 6-го травня 1990 року.

У двох концертах в УІА О. Криса буде грати із піяністкою, своєю дружиною, Татяною Чекіною і зі синами Петром та Тарасом, які тепер є учнями відомої Школи музики Мангеттен. Концерт 18-го листопада розпочинається о год. 8-ій вечора, а 19-го о год. 3-ій пополудні в залі УІА 2 Схід, 79-та вулиця в Ню Йорку. Квитки по 25 дол., 10 дол. для сеньйорів. Непрацюючі студенти і діти віком нижче 12 років отримають квитки даром. Квитки можна замовляти телефонічно від понеділка до п'ятниці між 3-ою а 6-ою год.; тел.: (212) 288-8660.

У Мейплвуді помер мґр Я. Рак

Мейплвуд, Н. Дж. — У середу, 8-го листопада ц.р., помер у Мейплвуді, Н. Дж. мґр Ярослав Рак, громадський діяч, член політичних і громадських організацій, ОУН, ООЧСУ, Пласту, УККА, Народного Дому в Ірвінґтоні та інших місцевих і крайових організаціях. Він — колишній політичний в'язень польських і німецьких тюрем і концентраційних таборів у Березі Картузькій та Авшвіці.

Покійний залишив у смутку дружину мґр Дору Біленьку, брата д-ра Романа, дочку Таїсу Волошин з мужем Володимиром і дочками Роксоляною і Христиною Бравн.

Панахида буде відправлена у похоронному заведенні Литвин і Литвин, 1600 Стайвесант авеню, Юніон, Н. Дж. у п'ятницю, 10-го листопада ц.р., о год. 7:30 вечора. Відвідини покійника у похоронному заведенні від год. 2-ої до 4-ої по полудні. Похорон в суботу, 11-го листопада ц.р., о год. 9:30 рано з церкви св. Івана Хрестителя в Нюарку, а звідти на український православний цвинтар св. Андрея Первозванного в Бавнд Бруку.

Тризна о год. 2-ій по полудні в УНДомі в Ірвінґтоні, 140 Проспект аве.

Замість квітів на могилу родина просить складати пожертви на громадські цілі. Адреса родини: 17 A Oberlin St., Maplewood, N.J. 07040; tel.: (201) 763-1098.

ДЕНЬ ВЕТЕРАНА

З уваги на це, що свято День Ветерана припадає на суботу 11-го листопада, у п'ятницю, 10-го листопада, Головна Канцелярія УН-Союзу і В-во „Свобода" будуть закриті. Газета з датою суботи, 11-го листопада не появиться. — Ред.

Вийшло друге число „Місії Православної України"

Торонто. — Надруковано друге число журналу за травень-червень-липень 1989, що його видає Українська Православна Рада під омофором Української Автокефальної Православної Церковної Ради (Соборноправної) в Америці й Европі.

У журналі є статті про Хрищення України, про Митрополита Василя Липківського, статті на тему християнського світогляду і націоналістичної ідеології й аналітична стаття про Богдана Хмельницького і сучасність та інші. Є два вірші про полковника Євгена Коновальця та головного отамана військ Української Народної Республіки Симона Петлюру.

Замовляти журнал в ціні 3 дол. за число, можна, написавши на адресу: Mission of the Orthodox Ukraine, 402 W. Michigan Ave., Urbana, Ill. 61801.

В Маратонському бігу брало участь четверо українців

Ню Йорк. — В 20-му маратоні, що відбувся тут в неділю, 5-го листопада ц.р., взяло участь 24,000 бігунів, між ними четверо молодих українців.

Ними були: Віра Чума з Ню Йорку, Остап Мойсяк і Андрій Малецький, оба з Канади, але тепер перебувають на терені ЗСА, і Богдан Озорчук із Рочестеру.

Найкращий час здобула В. Чума, яка вже другий раз підряд біжить у маратоні. Цього року вона перебігла трасу 26 миль і 385 ярдів за 3 години і 33 хвилини, А. Малецький за 3 години і 35 хвилин, О. Мойсяк за 3 години і 59 хвилин, а Б. Озорчук за 4 години. Усі четверо українців закінчили маратон у добрій фізичній формі

Першунами у двадцятому маратоні були Юма Іканга з Танзанії у рекордовому часі 2 години 8 хвилин, а серед жінок Інґрід Крістіянсен з Норвеґії у часі 2 години 25 хвилин і 30 секунд.

У СВІТІ

ЯК ІНФОРМУЄ „Ю Ес Нюз енд Ворлд Ріпорт", недавній член з кола кремлівських лав твердить, що економічно зруйнований Совєтський Союз вже від 1986 року продає золото зі своїх запасів. Він також підкреслює й те, що первісно СССР мав на меті відразу повернути борги, але з уваги на брак твердої валюти, йому цього й досі не вдалося зробити. Величину своїх резерв золота СССР уважає державною таємницею, одначе Захід розцінює їх на понад 32 біл. дол. Американські знавці таких справ говорять, що останніми роками кремлівські господарі щорічно продавали золота майже на 1 біл. дол.

ЗГІДНО З ПОВІДОМЛЕННЯМ Нової китайської пресової агенції, в Китаю уряд зарядив загальний розгром недержавних підприємств, закриваючи більше, як мільйон малих індустріяльних колективів і примусив закрити коло 2.2 міл. приватних виробництв. Їм може бути дозволено функціонувати якщо вони почнуть виробляти те, що накаже їм уряд. Крім того припинено розбудову 10,000 проєктів вартости 2.16 біл. дол. Коментатори та знавці є дещо занепокоєні таким оборотом подій, бо чомусь найменше сподівалися таких строгих заходів супроти й так слабкої економіки Китаю. Однак китайський уряд оправдує свої потягнення зростом великої кількости індивідуальних багатіїв, що на їх думку не є справедливим у відношенні до цілого населення.

РЕЗОЛЮЦІЯ РАДИ БЕЗПЕКИ Організації Об'єднаних Націй, в котрій говорилося пр те, щоби Ізраїль „зняв облогу" на окупованих територіях, була відкинена Америкою. Всі інші 14 членів Ради безпеки ООН голосували за цією пропозицією. Томас Р. Пікерінґ, головний делеґат ЗСА заявив, що „текст цієї пропозиції, як і подібні раніше, беззастережно критикують потягнення Ізраїля без уваги на існуючу політичну ситуацію та безпеку в цих окупованих територіях". Він також запротестував проти вимоги у цій пропозиції, щоби генеральний секретар ООН особисто перевів контролю окупованих територій та Єрусалиму.

ВЖЕ ДОВШИЙ ЧАС комуністичні провідники Чехо-Словаччини іґнорують зміни, які проходять в сусідніх Мадярщині та Польщі. Вони натомість свій погляд спрямовували в бік ще одного сусіда, Східньої Німеччини, де так, як в Чехо-Словаччині стосовано тактику „твердого кулака". Тепер у час багатолюдних демонстрацій у Східній Німеччині та резиґнацією уряду, чехо-словацькі провідники опинилися перед проблемою, котра скоріше чи пізніше вимагатиме вирішення. Чехо-словацький провід великого вибору не має, бо його обидва покровителі та торговельні партнери, СССР і Східня Німеччина, вже вирішили свій напрям, а на думку коментаторів Чехо-Словаччина знаходиться покищо на роздоріжжі.

ЩОБИ ЗБЕРЕГТИ ВЖЕ й так дуже захитаний процес мирних переговорів у Центральній Америці, Рада безпеки ООН одноголосно проголосувала пропозицію, щоби вислати малу групу неозброєних військових спостерігачів у ці райони. Завданням цієї нової групи було б спостерігати чи виконуються обіцянки урядів Центральної Америки, якими вони зобов'язалися не допомагати повстанцям і не давати їм доступу до своїх територій. Ця група має називатися Обсерваційна місія ООН в Центральній Америці і в повному своєму складі буде мати 260 неозброєних військових спостерігачів з країн Рди безпеки ООН та коштуватиме 41 міл. дол. за перших шість місяців праці.

Кабінет і Політбюро Східньої Німеччини зрезиґнували

Східній Берлін. — У вівторок, 7-го листопада ц.р. кабінет міністра Східньої Німеччини поголовно зрезиґнував у наслідок широкого невдоволення, яке охопило цілу країну й проявилося у багатолюдних демонстраціях та масовому виході східньонімецьких громадян до Західньої Німеччини. Новопризначений речник уряду Вольфґанґ Меєр заявив на пресовій конференції, що 44 члени Ради міністрів у проводі з прем'єр-міністром Віллі Штофом вирішили уступити та звернулися до парляменту, щоби обрав новий уряд. Політбюро Комуністичної партії Східньої Німеччини засідало до пізньої ночі і також зрезиґнувало. До нового Політбюра Еґон Кренц назначив реформаторів.

Найбільш пекучою проблемою східньонімецького проводу є масовий вихід громадян до Західньої Німеччини, який зовсім не припиняється, не зважаючи на прохання і обіцянки уряду. У швидкому ході подій та змін, які тепер міняються з хвилини на хвилину, конституційно управлений комітет парляменту відкинув запропонований урядом плян закону в справі подорожування. Цей закон дозволяв би громадянам на 30-денне подорожування поза кордонами країни, але не було до вподоби народові, бо люди зовсім не хочуть жодних обмежень.

В АМЕРИЦІ

ПЕРЕМОГОЮ ЧОРНОГО кандидата від Демократичної партії Даґлеса Вайлдера вперше в історії країни закінчилися вибори на губернатора стейту Вірджінія. Аналізуючи численні перемоги кандидатів негритянського походження у виборах 7-го листопада, політичні аналітики в пошуках причин успіху вказують на багатий досвід чорних кандидатів у вправному перетворенні питання національних меншин в політичну перевагу. Крім Дейвила Дінкінса, який став першим чорним посадником Ню Йорку, ще два кандидати чорної раси від Демократичної партії, Джан Даніелс в Ню Гейвен, Конн. та Честер Дженкінс в Дюргам, П. Кар., виграли вибори.

ПРЕЗИДЕНТ ДЖОРДЖ БУШ на пресовій конференції, яка відбулася у вівторок, 7-го листопада, напередодні роковин його перемоги на президентських виборах минулого року, різко відкинув критику демократів, що звинувачують його Адміністрацію у неправильному напрямі як у внутрішній, так і в міжнародній політиці. Демократи, а особливо колишній президент Америки Джиммі Картер, гостро критикують Адміністрацію президента Дж. Буша у зволіканні з фінансовою підтримкою демократичних реформ в Польщі та Мадярщині, у небажанні вкласти сотні мільйонів долярів у країни Східньої Европи. Дж. Буш сказав, що знаходить більше підтримки його міжнародної політики у лідерів Західньої Европи, ніж у лідерів Конґресу.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

Svoboda (201) 434-0237 UNA (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінгтоні (202) 347-UNAW (202) 347-8631 (факс.)

Postmaster: Send address changes to

Svoboda, 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel. (201) 434-0237 (201) 434-0807 (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00
Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00
Чеки і money orders виставляти на „Svoboda"

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. —
За зміст оголошень Редакція не відповідає.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Поклін ветеранам

День Ветерана у суботу 11-го листопада, це одно з 12-ти „публічних або леґальних свят". Є між ними тільки дві дати — 24-го березня Велика П'ятниця — і 25-го грудня Різдво Христове — свята церковні. У цій країні з її мозаїкою рас, національних груп і віровизнань та з конституційним відмежуванням Церкви від держави — церковні свята заступлено різними суто-американськими, світськими, зі зазначенням, що коли деякі цих свят припадають на суботу або неділю — пересувається їх на п'ятницю, щоби службовці й робітники не втрачали вільного від праці дня. Тоді це „довгий кінець тижня", в якому завжди журба з радістю обіймається, бо кожні такі три вільні від праці дні сповнені сотнями жертв автомобільних катастроф.

У всіх культурних народів світу існує глибока пошана для ветеранів. В першу чергу — ветеранів військової служби, але й ветеранів праці. „Велика Словникова Енциклопедія" Рідерс Дайджесту пояснює, що День Ветерана встановлено у пам'ять перемир'я у Першій світовій війні і тому він спершу називався „Днем Перемир'я". Нічого дивуватися, що те перемир'я врадувало американський народ, бо хоч Америка приступила до Першої світової війни вже під її кінець — все та війна принесла всіх жертв 4,743,826, у тому поляглих на бойовищах — 53,513. (З Першої світової війни залишився найбільший у світі військовий цвинтар під Верденом у Франції, де спочивають 40,000 поляглих вояків). День Ветерана споріднений хоч не тотожний із Днем Пам'яті 29-го травня, відомим також як День Декорації. Це відповідник нашого українського святкування пам'яті поляглих вояків у Зелені Свята. Ці обидва американські святкові Дні присвячені культові поляглих героїв та пошані для живучих ще ветеранів збройних сил. Ми українці, довго не мали такого культу, бо козацькі часи — це давнє минуле, відоме тільки з підручників історії й літератури, а військо було на всій просторій Україні непопулярне, молодь не користала з існуючих під чужинецькими займанщинами військових шкіл. На Наддніпрянщині, за царату слово „салдат" єдналося з поняттям в'язничної кари (Тарас Шевченко!), — Галичина під австрійською владою знала єдиного пізнішого посла від УНДО до Варшавського сойму — д-ра Любомира Макарушку — який скінчив військову школу в Відні. Ця нехіть до війська жорстоко пімстилася на нас у визвольній війні-революції і щойно постання новітніх збройних сил — Українських Січових Стрільців в рядах австрійської армії, різних формацій Дійової Армії УНР та за Другої світової війни — повстання Першої Дивізії УНА і Української Повстанської Армії — ті військові формації створили і в нас культ української збройної сили. Символом цього культу став Симон Петлюра, за фахом журналіст, але, винесений революцією на вершини молодої держави, був звеличником ідеї збройної боротьби за рідну державність.

Українські поселенці в Америці знайшли тут багато-багато дечого, про що раніше не знали. До таких новостей належать і цивільні, але удержавлені обов'язкові свята. Треба зберігати свої традиції, свої церковні свята, бо це основа збереження нашої національної особовости. Але неможливо і шкідливо відмежовуватися від того всього, що називається тут „американським способом життя". Тому, наприклад, всі українські люди в Америці засвоїли собі велике американське родинне свято „День Подяки", званий популярно „Днем індика", бо індик чомусь став символом добробуту. І ми також цілком, умом і душею солідарні із шануванням щороку ветеранів. Американці мають ще окрему організацію „Ветерани закордонних воєн". Відомо, що чимало українців були активними учасниками В'єтнамської і Корейської воєн — і живучі ще ветерани цих воєн є членами цієї організації.

Коли на овиді появилася вже можливість відродження рідної ні від кого незалежної української держави, то ті, які доживуть до цього великого свята, напевне заведуть в Україні культ збройної сили і пошану для ветеранів.

ПОВЕРНЕННЯ З ДИСИДЕНТІВ

II.

І все ж очевидна деформація часу не давала спокою. Поступово Шевченко почав усвідомлювати, що неучасть є співучасть і якщо ти людина, не можна мовчати. Це було важке рішення: встати, випростатись і говорити правду. Правду про шкідливість теорії злиття націй, правду про „білі плями" історії України, правду про арешти тих, кого він вважав сумлінням нації, про божевільні для них-таки і про інші паскудства брежнєвського керівництва. Якісь матеріяли передавав до самвидавського журналу „Український Вісник", а в 1976 році після гельсінкської зустрічі на найвищому рівні він увійшов до так званої Групи сприяння виконанню Гельсінкських угод. (У Москві подібну за ідеєю групу очолив Юрій Орлов).

Їхні бюлетені були схожі до голосу волаючого в пустелі. Але якби не він, ніхто б і не довідався про людей, яким ламали життя і долю.

Звичайно, Шевченко усвідомлював, що його очікує. Ті, що за ним наглядали, не приховували своїх намірів. Кошмарні дзвінки додому з обіцянкою неприємностей і самому, й дітям, „відпроваджування" на роботу і з роботи. По-справжньому страшно стало в 1980 році, він відчував, що коло звужується. І не помилився. Заарештували в лікарні, де він лежав із діягнозою — виразка шлунку. Підполковник КҐБ Петруня привіз додому, обшук тривав цілий день; хотіли вивести дітей — добре, були квитки до театру — їх із хати не випустили. Характерна деталь: у таборі він довідався з історії своєї хвороби, що, виявляється, його й не арештовували в лікарні, а виписали звідти за порушення лікарського режиму, простіше кажучи, за випивку. Цікаво, чи лікар Берьозкін, який підписав цю брехню, догадувався, що з його легкої руки вже ніхто в тюрмі не подасть Шевченкові лікарської допомоги?

При всьому тому, що в таборі втрачено роки і добрий шмат здоров'я, я щиро вдячний долі, що мав змогу пройти крізь це чистилище і з допомогою нових знайомих зформуватися в духовному пляні. Мені пощастило сидіти разом з Юрієм Орловим, разом із священнослужителем отцем Глібом Якуніним, разом з людиною, що стала опорою всім політзекам, — російським літератором Віктором Некіпєловим. Зона була розділена на велику і маленьку. Відстань 100 метрів в один бік, 100 — в другий, і вежа з автоматиком, чий автомат націлений на письменників, учених, філософів, священиків, зібраних з усієї країни. Але, хотіли наші наглядачі того, чи не хотіли, розділяли нас, чи не розділяли, відбувалася кристалізація, поділ, а за цим — контакти. Люди були різні, хтось ставав, як веліли, на шлях „виправлення" — а що це означає? Це означає — письмово покаятися, означає шпигувати за товаришами, причому безконечно. Хтось підкреслено тримав невтралітет, ну, а хтось, як я, намагався обернути те, що сталося, для свого розвитку і продовжував свою діяльність. Ми примудрялися передавати документи на волю, провадили голодівки протесту. Повірте, слова „честь в'язня" — не порожні слова. За них сиділи в карцерах, витримували напівголодну самоту в табірній тюрмі, втрачали здоров'я і помирали, як помер Василь Стус, — поет, помер під час нічної зміни; як померли журналіст Валерій Марченко, учитель із Донбасу Олекса Тихий і ще один поет Юрій Литвин. Всі політичні табори були клітками, ключі від яких тримав КҐБ. Для них головним тоді було змусити нас просити помилування. Але ми не просили. Працювали в три зміни, крутили залізну ручку, для того щоб із дроту вийшла сітка для огорож. Вісім годин крутив ручку професор Орлов, вісім годин — священик Гліб Якунін, а потім я.

Олесеві Шевченкові належить рекорд табору — 65 діб безперервного карцеру. Карцер — це промерзле наскрізь приміщення, де їжа через день, і не можна прилягти, і є (уже можна сказати, на щастя, — був: табори для політв'язнів закрили) спеціяльний чоловік, який стежить, щоб до юшки не потрапило більш як півкартоплини і все щоб було недосолене. До карцеру Шевченко потрапив за хронічну відмову чистити нужник для наглядачів і обносити табір колючим дротом. Цього теж вимагала честь політзека. Вийти з карцеру своїми ногами він не зміг. На знак солідарности з ним страйкував майже весь табір, хоча кожному це коштувало ізоляції, незустрічі з рідними, скорочення і без того злиденного раціону...

Невдовзі Шевченка несподівано привезли до Києва. Оголосили, що дружина тяжко хвора: „Покайся і залишишся з дітьми". Викликали доньок і старèньких батьків. Але в очах стояли товариші, які продовжували страждати боротися за нього. Покаятися — означало б — зрадити. Він запитав: „Діти, хто вам потрібен — батько, чи ганчірка, об яку вони хочуть витерти ноги? Старша сказала: „Ти, батьку".

Жити до Ґорбачова залишилося три роки, до звільнення — п'ять.

Він мені каже: „Людині

(Закінчення на стор. 4)

Юрій Р. Рибак

АМЕРИКАНСЬКІ І ЕВРОПЕЙСЬКІ БИЗНЕСМЕНИ

У зв'язку з творенням Европейської спільноти, що охоплюватиме один ринок 12-ох держав, зростає постійне зацікавлення серед американських бизнесменів, бо є можливість збільшення власної продукції та сітки европейського постачання. І саме тут з'являється точка над „і".

Американці, головно керманичі підприємств, які переговорюють на найвищих організаційних щаблях із рівними собі европейцями є фахівцями своєї ділянки і знають як поступати, щоб осягнути визначену ціль. Так. Це правда, але тільки у ЗСА, де бизнесові і особисті правила доброї поведінки признають усі учасники і їх повністю вшановують. В Европі є дещо інакше. Тут окремі країни мають свої нюанси бизнесової поведінки... І коли для стороннього спостерігача вони не є надто суттєвими, то одначе, знавець завважує, що якраз ці маленькі відхилення у практиці можуть вирішувати.

Ось візьмімо декілька прикладів, коли то американці не зважаючи на найкращий намір і набільш витончену поведінку виглядають дивно в очах европейців. Американці, у підході до бизнесу — скорі, приготовані, дорожать кожною хвилиною, одначе не присвячують часу, щоб основно познайомитися, скажімо, з французьким бизнесовим звичаєм... Французи дуже формальні і потребують часу для підготови, щоб зблизитися до чужинців. Вони бувають заскочені американськими безпосереднім підходом, дружнім рукостисканням і вживанням першого імени... Французькі бизнесмени не дуже радо беруть участь у бизнесових полуденках, на які їх запрошують... Вони радше бажають спершу познайомитись із американськими партнерами, оцінити їхню сумісність і здобути взаємне довір'я.

Буває і таке, що американці, до певної міри, легковажать потребу приміноватись до окремих культурних різниць в переконанні, що їхній спосіб логічний і тому увінчається успіхом. Цей же погляд в практиці оправдується, бо виявляє внутрішню американську філософію. Але що добре для ЗСА не конче можна живцем перещеплювати деінде у світі.

І так, як европейці заскочені поведінкою американців, так само американці здивовані европейськими бизнесовими звичаями і в багатьох випадках вважають їх дивними або перестарілими, даремно, що вони мають теж свою логіку і дають позитивні користі, оправдані історичним минулим.

Американці вважають, що европейський спосіб розвивати особисті взаємини між бизнесменами значно сповільнює скоре переведення трансакцій, причому марнується дорогий час, бо час це гроші! Але для південних европейців довір'я та довготермінове зобов'язання, а не контракт, то короткотермінова користь є „серцем і душею" солідних бизнесових взаємин. І хоча европейський підхід назовні повільний, то в остаточному провадить до довшого і сильнішого існування бизнесових спосунків.

Ось приклад: европейський покупець може посвятити кілька долярів тримаючись уже довіреного йому доставця, бо той же на довгу мету може піти йому на руку у різних концесіях, включно з продовженням кредиту.

Не зовсім правильно думають американці, коли вважають, що всі европейські країни — це один монолітний бльок, де панує гомогенний европейський стиль. У цьому, одначе, бльоці чітко зарисовуються окремішності. Ось, скажімо, на бизнесову візитівку очікують у Франції та Італії, однак у Великобританії це радше належить до рідкости... Коли ж взяти під увагу спосіб самих переговорів, то голляндці та німці прецизні у своєму підході, не тратять даремних слів і просто прямують до цілі. Французи відомі з того, що інтеґральну частину заключення умови домінує попередня жвава дискусія. Вони ж залюбки виявляють цим способом свій інтелект і кидають виклик протилежній стороні.

Кожна країна має свої власні правила доброї поведінки себто етикету, що охоплює привітання, споживання харчу та розвагу. Французи не розуміють американського способу їжі і вважають дуже злою манерою, коли американець постійно зміняє ніж і вилку. Між іншим у Франції у той же спосіб їдять тільки селяни та убога верства населення... Успіх американця в Еспанії полягає на великій терпеливості, причому теж у Портуґалії та Греції якість особистих зв'язків є „на вагу золота"... В Італії багато значить оглада та елеґантність під час представлювання проєкту, який мусить бути добре зорганізований, ясний та точний... І коли американці зацікавлені ціною та певністю продукту, німці респектують солідність інженерії, а італійці та французи якість проєкту. Англійці знову ж не дуже захоплюються переговорами, бо віддавна у їхньому довкіллі діє т.зв. „Gentlemen's agreement". Безсумнівно, що американці — це одні з найкращих бизнесменів у світі. Але, щоб перекинути міст порозуміння в бік інших країн, змушені модифікувати свою бизнесову філософію згідно з нашою приповідкою: „Що край, то обичай!".

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

ЗГАДУЙМО ПОРІВНУ ВСІХ ВОЯКІВ, ЩО ПОЛЯГЛИ ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ

Можна зауважити, що під час відзначень роковин наших Визвольних Змагань у двох світових війнах, у Панахидах і Академіях у честь поляглих героїв за волю України згадується тільки Українських Січових Стрільців, Українську Галицьку Армію, Українську Повстанську Армію, зате промовчується Армію Української Народної Республіки, І Дивізію Української Національної Армії, українців — вояків армії ген. Андерса та ген. Власова, чи навіть Червоної армії. Адже всі вони сини однієї батьківщини України і всі вони пролили кров за її волю, хоч за різних обставин і на різних фронтах.

З незалежних від них причин, через уклад політичних і мілітарних умов доводилося їм проти їхньої волі й бажання боротися „брат проти брата", наприклад, УСС в складі австрійської армії боролися проти полчищ царської Росії, в лавах яких були численні українці, вояки УПА в боротьбі проти Червоної армії й протисовєтських партизан, між якими теж було багато українців. Коли виправдувати УСС і УПА, то нелогічно промовчувати Дивізію, мовляв вона боролася в лавах німецьких збройних сил. Адже дивізійники клали свої голови на полі бою не за Третій Райх, а в обороні проти большевицького окупанта з прицілом стати зв'язком Української Армії з модерним вишколом і озброєнням. Тай багато вояків Дивізії після битви під Бродами ввійшли в склад загонів УПА і вишколювали її недосвідчених членів.

Те саме можна сказати про українців — вояків армії Андерса, чи Власова, які кривавилися проти німецьких окупантів, чи проти Росії, хоч на різних фронтах і за різних умов. Ніхто не міг передбачити висліду обох світових воєн, але вірні сини України жертвували свою кров, каліцтво і життя для одного спільного ідеалу — вільну Україну, хоч прямували до цього ідеалу різними шляхами.

Тому не створюймо самі „білих плям" у новітній нашій історії. Радше подумаймо над зміною дотеперішнього відзначування роковин Визвольних Змагань і поминання великих людей та поляглих вояків. Назначім один день, в якому соборно й гідно відзначимо всіх наших великих людей, героїв і подвижників від найдавніших часів посьогодні, бо всі вони заслуговують на нашу вдячність, згадку й пам'ять.

Пора порвати з територіяльною загумінковістю, партійною самозакоханістю та релігійною нетолерантністю.

Володимир Барагура

Вудгейвен, Н.Й.

ВЧІМОСЯ!

Ще так ніколи, як тепер вичікую „Свободи", бо на її сторінках „Разом з вітром, хмарами і сходом Сонця..." (із добірного звіту про останнє перебування В. Яворівського між нами). Приходить на сторінках „Свободи" все те, за чим жадно шукають очі: вістками з України та подіями її довкілля.

Крім статтей, дописів О. Кузьмович, М. Руденка, Б. Гориня, я вже по звичці з давен-давна, нім що, читаю передовицю. Слова на другій сторінці, зліва, не так лиш читаю бо, інколи, говорю з ними, а вони зі мною, то переконливо то дискусійно, приводять до непередбачених заключень. Це добра прикмета тих слів, бо не проходять думки банально повз них, а викликають слова задуми, як ось те трапилося, коли читала „Перший Листопад 1918 року". Ядерно переданий перегляд подій того часу і як звичайно на доброму рівні. Яка ж причина моїй задумі, що аж про неї охота зібрала написати?

Бувають несподівано дивні противоречності, на перехресті їх мій зір зупинився; в передовиці читаю: — „Роковини першого листопада пригадують, що треба думати не про історичне минуле, а вчитися на ньому у плянуванні сучасного і майбутнього". В цю ж саме мить мій зір вдивляється на коверт листа з Польщі, на коверті значки поштові, на них зображений наш Львів у полум'ї, на значках вгорі напис: „Война обронна", а внизу „Оброна Львова", поруч Львова знімка ген. бриґ. в польському мундурі, поруч напис: Владислав Лянґер. Значки видані теперішньою владою, не в Англії...

Тому сказане в передовиці, що треба „вчитися" стає вельми важливим і причиною до моєї задуми, тим паче, що перекликається із „якби ми вчились так, як треба", а те наводить „не минайте ані титли, ніже тії коми".

Ой не дуже змінилися наші сусіди, та хоч вже не є „число один", а все ще таки є... Вчімося!

Ірина Дибко Филипчак

Пассейк, Н.Дж.

Д-р Михайло Паламар

ТРИПІЛЬСЬКА І КУКУТЕНСЬКА КУЛЬТУРА

Проф. Яр. Рудницький висловив минулого року у статті „Археологія й ономастика" хвилювання, що широковідома в культурному світі Трипільська культура України з часів нової кам'яної доби — неоліту може зникнути, якщо українська наука не буде захищати власної праісторії.

Д-р Яр. Рудницький взяв до уваги дослідницю проф. Марію Ґімбутас, яка хоч і включила Україну до старинного східньосередземноморського басейну, але йдучи за румунськими дослідниками уводить до англомовної наукової літератури замість Трипільської культури Кукутенську цивілізацію з Кукутену біля ріки Прут в Молдавській ССР. М. Ґімбутас народилась в Литві, студіювала у Вільнюсі та перед 1944 роком брала участь в археологічних дослідах на литовських землях. Опісля студіювала археологію Европи в університетах Відня, Інсбруку та Тюбінґену. В 1950 році д-р Ґімбутас стала членом Дослідчого товариства східньоевропейської археології при Гарвардському університеті та була викладачем антропології, а опісля професором археології Европи при Каліфорнійському університеті в Лос Анджелесі. Праці М. Ґімбутас „The Balts" з 1963 року та „The Slavs" з 1971 року є в американських бібліотеках (які наукові книжки купують). У проф. Ґімбутас східньоевропейська історична термінологія різноманітна: протослов'яни, слов'яни, індоевропейці, кімерійці, протоскити, скити, ґоти, Київська Русь, Україна, Київська Росія (російський літопис „Повість временних літ", російська епічна поема „Слово о полку Ігореві"); Кам'яний дохристиянський ідол (з чотирма обличчами) витягнений з ріки Збруча 1848 року в „південносхідній Польщі"... (властиво в Австрії); „Cucuteni-Tripolye" культура в „Західній Україні й Молдавії" (The Slavs, page 18-19).

В 1964 році появився „Атлас історії світу" в Західній Німеччині (який в 1974 році переложено на англійську мову), де автори (Г. Кіндер і В. Гільґеман) в першому томі на мапі неолітичних культур згадали й „Tripolye-Cucuteni Cultures". Тут „Tripolye" стоїть на першому місці, а на черговій (15-ій) сторінці сказано: „Трипільська культура знаходилась між Карпатами й Дніпром на Україні". Отже тут подано докладніше географічні терени й „Кукутені" є на другому місці, тобто після „Трипілля", а в поясненнях „Кукутені" взагалі не згадано. Окрім того, в „Атласі" додано, що трипільці мали прямокутні доми побудовані довкруги порожньої площі. Подібні відомості про трипільську культуру були подані в 1980 році в „Кеймбріджській енциклопедії арехології", що охоплює доісторичні часи цілого світу (яку видав д-р А. Шеррат, професор найстаршого англійського університету — Оксфорду). Тут ще була додана згадка про „трипільське мистецтво". Між іншим, в згаданих „Атласі" й „Енциклопедії" автори на час доісторичної доби вживали сучасну назву „Україна".

За відомостями Інституту археології (Академії Наук Української ССР в Києві) у „Нарисі стародавньої Української РСР" з 1959 року) „Трипільська культура" звана від села Трипілля (в Київській області), де вперше розкопи виявили поселення трипільців. „Межею початкового розселення трипільських племен на сході є середня течія південного Бугу, на заході — ріка Серет". Але вже в середньому етапі розвитку трипільці розселились майже по цілій території Правобережної України, а в пізньому етапі (до початку II-го тисячоліття перед н.е.) вже охоплювали частинно й Лівобережну Україну.

Вже з кінця згаданого середнього етапу творились на Правобережжі основні групи племен. В часі того ж середнього етапу трипільці досягли поважних успіхів у виробництві господарських знарядь, головно з кременя, розквіту мистецтва трипільської кераміки, тобто гончарства, задержуючи старий релігійний світогляд. Трипільські поселення розміщувались, звичайно, біля невеликих рік (в басейнах Дніпра, Бугу й Дністра) та ярів зручних для оборони. Ради збільшення оборони, поселення огороджувались ровами, а досить одноманітні житлові приміщення будувались, часто, в кількох концентричних рядах з великою площею в середині для громадських будівель.

Досить обширні відомості про Трипільську культуру дав Ярослав Пастернак в „Археології України" з 1961 року, використавши численні джерела своїх і чужих дослідників. Як відомо, в 1890-их роках відомий київський археолог В. Хвойка, ведучи розкопи на Кирилівських Висотах у Києві, виявив несподівано в селі Трипіллі (біля Києва), „уламки праісторичної кераміки вкритої розписаним (мальованим) орнаментом, глиняні фігурки й кістяне приладдя", тобто трипільську культуру — повний образ матеріяльної й духової культури трипільців неолітичної доби (прибл. 5,000-1,800 літ до нар. Христа).

Опісля Трипільську культуру в Україні досліджували свої та чужі дослідники. Археолог Хвойка зарахував трипільців до праслав'ян. Високомистецькі взори геометричного й фіґурального орнаменту в трипільській кераміці вказують, що це не були лише звичайні гончарські вироби, а висліди груп малярів-декораторів з відповідним добором кольорів та з глибоким змістом, які є першими основоположниками праісторичного українського народного мистецтва, „що можна помітити в народних вишивках, килимах, великодніх писанках та народній кераміці". Між іншим, головно через Озівсько-Чорноморську торгівлю (яка тривала на протязі тисячоліть) сліди Трипільської культури є не лише на Балканах чи півдні старого світу, але й в Китаї. За археологом Я. Пастернаком, залишки Трипільської культури на українських землях є старші за семигородські чи балканські, так що розвій проходив з півночі, тобто з України.

Д-р Я. Пастернак — археолог-дослідник на українських землях та професор кількох (своїх і чужих) університетів, за 10 літ перебування в Канаді підготовив згадувану (однотомну) „Археологію України" в 1961 році, але велика політично-культурна еміґрація за чверть століття не спромоглася її перекласти на англійську мову та продати американським бібліотекам і науковим інституціям, головно англомовного світу.

Між іншим, було говорення й писання відомих представників української науки на теренах Америки про переклад Я. Пастернака „Археології України", але „солом'яний вогонь" незамітно погас і його легкий попіл вітер розвіяв у забуття. Тому хвилювання проф. Яр. Рудницького, згадані на початку цієї статті, цілком слушні, бож не маємо праісторії України англійською мовою хоч би й для українських молодих поколінь в англомовному світі (а гроші на цю ціль ще можна би отримати від української патріотичної спільноти).

Сьогодні вже є молоді археологи в американських університетах з відповідним знанням англійської та української мов й переклад „Археології України" чи його перевірку могли б зробити. Треба лише почуття обов'язку, відповідного організаційного підходу та бажання оцінити належно праісторію України, як поважну частину української науки, щоб не залишатись позаду культурних народів світу.

Срібний Ювілей Кредитової Кооперативи Сума в Йонкерсі

Члени керівних органів кредитівки з гостями

День 23-го вересня ц. р. був знаменним для української громади Йонкерсу, Н. Й., яка урочисто відзначала 25-літній ювілей своєї Кредитової Кооперативи СУМА разом з духовенством, мейором і високими урядовцями міста, представниками централі та сусідніх кредитівок, суспільно-громадськими організаціями з нюйоркської метрополії і поза нею. На ювілейному бенкеті, в просторій залі репрезентативного Дому СУМА, за святково прибраними столами засіло понад 350 осіб — гостей і членства кредитівки.

Урочистість відкрив коротким словом довголітній голова Дирекції Кредитової коопиративи. Лев Футала, вітаючи духовенство й усіх присутніх гостей та попросив вшанувати померлих членів хвилинною мовчанкою. Молитву „Отче наш" проказав і благословив їжу о. Патрикій Пащак, ЧСВВ, генеральний вікарій Стемфордської епархії і парох церкви св. Юра в Ню Йорку, що репрезентував на ювілеї Владику Василя Лостена, писемний привіт якого було відчитано. Господинею ювілейного прийняття і конференсьє мистецької програми була Наталя Невмержицька, секретарка Дирекції Кредитівки.

Слово про початки заснування Кредитової Кооперативи в серпні 1964 року, її невпинний зріст і поширення діяльности, виголосив один із засновників, управитель-скарбник, мґр Святослав Коцибала, згадавши ініціятора ідеї активізації фінансово-господарського життя в Йонкерсі, мґра Володимира Черевка. Перші нелегальні кроки кредитівка почала в громадському будинку, набутому новоприбулими українцями, де зосередилася суспільно-політична та виховна праця організацій ООЧСУ, СУМ, Т-ва був. Вояків УПА, Організації Оборони Лемківщини. Тут, на кошт Дому, СУМА, нашвидкоруч обладнано „банкову кімнату", яка й була колискою теперішньої кредитівки. Тоді ж вибрано першу Раду з сімох членів а її головою мґра В. Черевика. Перший вклад був 25 дол., а перша позичка — 500 дол. На кінець того ж року кредитівка мала вже 82 члени з ощадностями понад 25,000 дол, а позички перевищували 11,000 дол. і, всім на диво, з першого дня існування кооператива спромоглася виплатити членам 4% дивіденди, що відразу піднесло її престиж. Вже в 1979 році своє 15-ліття кредитівка відзначала в новому, вигіднішому приміщенні, добудованому при Домі СУМА власним коштом. І тепер по 10 роках від того часу дирекція знов укладає нові пляни поширення власним коштом, чого вимагає неспівмірно збільшений обсяг праці. Кредитова Кооператива намагається задовольнити всі сучасні фінансові потреби членства, платить 7% за ощадності, порівняно з американськими 5-5 і пів %, має моні-маркет, сертифікати, ІРА, чекові конта, картки „ВІЗА", подорожні чеки, дає позики за найнижчі відсотки, отже намагається бути „фінансовим супермаркетом" для членства, одночасно скріплюючи традиційну кооперативну ідею. Крім фінансового обслуговування членства, до традицій кредитівки належить постійна жертвенність на цілі культурно-освітні, церковні, харитативні, громадські. За один минулий рік ці пожертви склали суму 36,000 дол., а загальна сума різних пожертв і допомог перевищує 300,000 дол.

Слово в англійській мові виголосила господиня бенкету Н. Невмержицька. Вона підкреслила важливість осягів кредитівки для громади, зокрема, для молодшого покоління, яке, приєднуючись до членства, може користуватися досвідом праці, має змогу виявляти свою ініціятиву й побажання на зборах. Це можливе тільки в українській кредитівці, бо американські банки такого фонду не дають. Цифри, що показують успіх діяльности, також свідчать про те, що на плечах дирекції, обраних комісій — кредитової, Контрольної, Інформативної, — разом з пильним і відданим, кваліфікованим штатом службовців кредитівки, лежить великий, відповідальний обов'язок уміло вести фінансове господарство. Звертаючись до присутніх достойників міста, прелеґентка зробила наголос на те, що кредитова коопиратива докладає багато зусиль, дбаючи про зміцнення економіки Йонкерсу, про добро його громадян, а також і ширення української культурної спадщини та правди про Україну.

Від Ради директорів Централі Українських Кредитових Кооператив Америки (ЦУКА) з привітом виступив її голова Володимир Гупалівський, пригадуючи дещо з історії кооперативного руху і, високо оцінюючи осяги кооперативи Йонкерсу, закликав до дальших успіхів.

В ході програми бенкету представлено присутніх духовників — о. Івана Терлецького, віцеканцлера Стемфордської епархії, пароха церкви в Бриджпорті, Конн. і о. Едісона, пароха церкви св. Махаїла в Йонкерсі, та політичних достойників міста: на бенкеті був присутній майор Йонкерсу Ніколас Васічко, який видав спеціяльну проклямацію, (мейор сам належить до кредитівки членства); голова повіту Ендрю О'Рурк виступив з коротким привітом і побажаннями дальших успіхів; Пітер Чіма, щирий прихильник українців. В числі почесних гостей були також радні Генрі Спаллон і повітовий секретар Ендрю Спано. Писемний привіт надійшов від губернатора стейту, Маріо Квомо. Від УККА з привітом виступив ред. Ярослав Гайвас, Фундацію УВУ репрезентували проф. д-р Петро Ґой і д-р Яр. Моцюк, тижневик „Національну. Трибуну" — головний редактор мґр Євген Гановський, Головну Управу ООЧСУ — секретар інж. Е. Качор, а Крайову Управу СУМ Корнель Василик; писемні привіти прислали Український Вільний Університет і Головна Управа ОЖ ОЧСУ.

Численно представлені були на бенкеті суспільно-громадські установи й організації, а зокрема, осередки українського кооперативного руху. Українська Світова Кооперативна Рада надіслала писемне привітання, а особисто прибули представники дев'ятьох братніх кредитових кооператив, а саме: „Самопоміч" і Православна Кредитівка з Ню Йорку, „Самопоміч" з Гартфорду, „Самопоміч" з Нюарку, Кредитівка з Бостону, „Самопоміч" з Джерзі Сиrécиті, „Самопоміч" з Кергонксону, „Самопоміч" з Пассейку і Кредитівка св. Андрія з С. Баунд Бруку. Від Українського Конґресового Комітету повіту Вестчестер зі словом привіту виступив голова М. Климко, а представлено було такі організації: ІІ-й Відділу ООЧСУ, Відділ ОЖ ОЧСУ, Т-во Вояків УПА ім. ген. — хор. Р. Шухевича — Тараса Чупринки, 2-ий Відділ Організації Оборони Лемківщини, Осередок СУМ ім 30-го червня, 7-ий Відділ Української Народної Помочі, 4-ий Відділ СУК „Провидіння" і 8-ий Відділ УНСоюзу.

Святкову програму бенкету збагачували мистецькі виступи. Жіночий ансамбль хору „Думка", в складі вісім осіб, виконав шість пісень ліричного жанру під фортепіяновий акомпаньямент свого мистецького керівника і композитора Михайла Лева. Гуморист Зіновій Маринець невтомно розвеселював присутніх гостей дотепами й гуморесками, а також читав власні патріотичні поезії, що їх присутні нагороджували рясними оплесками. Сцену гарно прикрасив Ярослав Кіцюк — кооперативна символіка і промовисте гасло „Наша сила в нас самих" доповнювали зміст і урочистість свята.

На закінчення ювілейного бенкету о. Е. Бойко проказав молитву „Богородице Діво", а голова дирекції кредитівки Л. Футала подякувала всім присутнім за участь, за добрі побажання й заповів продовження дальшої успішної діяльности на користь української громади.

В. Юрченко

М. Горбаль на посвяченні хреста в Дітройті

Після успішного виступу на багатолюдній зустрічі з громадянством напередодні, Микола Горбаль з дружиною Ольгою в неділю, 29-го жовтня ц.р., взяв участь в урочистості посвячення хреста „і мертвим, і живим і ненародженим" жертвам Чорнобиля на церковній площі катедри УАПЦ св.ап. Андрія Первозванного в Дітройті.

Споруджений заходами члена парафіяльної Ради Івана Денисенка з сином Марком, великий дерев'яний хрест був уквітчаний сосновим вінком з червоною калиною й жалобними стрічками та осінніми квітами. Після процесії з храму по Службі Божій під гомін дзвонів і хоровий спів канту „Пресвята Діво" Преосвященний єпископ Олександер освятив хрест у співслуженні православного священика прот. У. Булатовича й католицького отця Христофора Войтини, ЧСВВ при участі парафіян і гостей, а зокрема делегації місцевої Св. Духівської парафії БАПЦ з своїм національним прапором.

Про жахливі наслідки чорнобильської атомової катастрофи говорив у своїй проповіді Преосвященний єпископ Олександер, а також голова парафіяльної Ради Мирослав Хрін та представник білорусів д-р Йосип Сажич. Покликаний до слова дорогий гість з України поет і композитор Микола Горбаль привітав присутніх і підкреслив величезне значення віри в Бога й любови до Рідної Церкви для збереження українців поза межами України, для підтримування живого зв'язку з життям, боротьбою і сподіваннями українського народу на Батьківщині. Він запевнив присутніх, що, повернувшись до рідного краю, перекаже нашим землякам все побачене й почуте ним серед українців діяспори, розповість про всі наші духовні, культурні й матеріяльні здобутки. Захоплений молитвами й співами рідною мовою, М. Горбаль сказав: „Я просто не знаю, чи я на еміґрації, чи на Україні".

Поет Олекса Веретенченко надхненно прочитав вірш „Жалоба" присвячений чорнобильській траґедії нашого й білоруського народів. Свято закінчено молитвою „Боже Великий, Єдиний", збіркою пожертв на допомогу затрусеним радіяцією дітям на Україні та братерською поминальною трапезою.

Микола Хрін

Автори книжок і видавництва, які бажають, щоб про їхні книжкові видання були в щоденнику поміщені бібліографічні нотатки, вістки й огляди, повинні присилати до редакції „Свободи" разом із двома примірниками даного твору також і адресу, де таку публікацію можна набути, та її ціну.

Повернення...

(Закінчення зі стор. 2)

фізіологічно необхідно бачити, як ростуть її діти, бути з ними поряд. Думка про дітей, як жодна інша, мучила мене". І покаже фотографії вісімдесятих. Вони чітко поділяються на „до" і „після,„до" — це коли на знімках найближчі. Ось діти у батька в засланні. Молодша гладить кицьку, старша усміхається, хоча і їй за батька дісталося: не дали золотої медалі, а вчилася відмінно.

На знімці літа 1987 року радість: звільнили! Повертаючись до Києва заїхав у Москву до вчителя — Віктора Некіпєлова. Стоять поряд, обличчя світлі-світлі. А на знімках „після" людей уже багато. Це й передвиборні мітинги, і демонстрації, і похід до Биківні — українських Куропатів. Сотні небайдужих, розумних облич, і серед них — його.

На роботу, природно, ніхто його брати не спішив. Та все таки пощастило повернутися до того самого біохемічного журналу. Жити просто, жити, радіючи волі і близьким людям, не зміг. До Української Гельсінкської Спілки повернулися, відсидівши своє, Левко Лук'яненко, Вячеслав Чорновіл, Михайло Горинь й інші. Шевченко теж розпочав громадську діяльність. Перше, — як він каже, бойове хрищення перебудовою дістав під час демонстрації в другу річницю чорнобильської трагедії — на прикінці квітня 988 року. Вона була екологічного пляну, але й цього вистачило, щоб провести п'ятнадцять діб у міліції. Потім усілякі демонстрації, мітинґи, збори стали звичними і грізних санкцій не було. Їхня організація об'єднує вже не одиниці, сотні людей, головно інтелігентів. Шевченко по-своєму пояснює цей факт: за наших умов пролетаріятові й селянству є що втрачати, крім своїх ланцюгів. Без узвичаєних взаємин із начальством вони ризикують лишитися без добре оплачуваної роботи, без кращого житла. Ну, а інтеліґенція скромніше ніж живе, жити не може.

Їхні політичні завдання такі самі, як і в усіх, хто хоче реальних змін. Позиція близька до позиції Народного Руху України за Перебудову, і все ж вони намагаються бути в аванґарді, щоб на собі перевірити правильність тих або інших ходів. Спілка продовжує займатися правозахисною діяльністю.

Він говорить розумні, серйозні речі — про гідність людини і народу, про життя вільніше, щасливіше. Його думки нічскільки не лівіші від тих, що ми чуємо від народних депутатів. І до болю соромно стає за наші реалії: за гендлювання зі совістю, за страх, за байдужість.

Шевченко вважає перебудову невідворотною. „Навіть,якщо пощастить зупинити демократичний процес, люди вже ніколи не повернуться до минулого. І зупинивши їхню волю, не вдасться, навіть якщо знову відчинять табори".

...Ми йшли вечірнім Києвом, тисячі людей стояли в місцевому „Гайд-парку" на Хрещатику, говорили, як збираються й говорять вони тепер всюди. Чути було й українську, і російську мову, і бані давніх київських соборів нагадували про спільну нашу праматір — Київську Русь і, звичайно, я запитала, чи справді на Україні бувають спалахи нелюбові до росіян — ходять такі чутки? Шевченко відповів, що це підлі чутки, і розпускають їх ті, хто одчайдушно боїться змін. Найпростіший спосіб залякати людей — викликати біса ворожнечі за національною ознакою. Ну, а чому все таки демонстрації тут відбуваються під блакитно-жовтими прапорами? Він сказав, що блакитно-жовті прапори — це символ об'єднання в стародавній Русі, під час міжусобиць. Ідея об'єднання сьогодні не менш важлива, ніж тоді.

І про еміґрацію я його запитала: чи думав він колинебудь про від'їзд? Шевченко усміхнувся: на Україні, виявляється, домогтися виїзду було донедавна неймовірно складно. Проте сам він ніколи про еміґрацію не думав. Поперше, завжди вірив у прихід нових часів, а подруге, якщо хочеш добра рідній землі, як від неї поїдеш?

Він лишився у моїй пам'яті поза драматичним ореолом, веселим навіть,махнув на прощання рукою, вибачився — дуже багато справ, треба поспішати, усміхнувся... Шевченко справді дуже завантажений: бурхливо йде на Україні громадське життя. Отже, дожили ми до головних змін — людина повертається до людей. І знову в ціні моральна сила, відважність, честь.

Окружний Комітет Відділів УНСоюзу ТРОЙ, Н. Й.

повідомляє що

ОРГАНІЗАЦІЙНІ НАРАДИ ОКРУГИ

— відбудуться —

в суботу, 18-го листопада 1989 року о год. 3-ій по пол.

в залі Українського Клюбу

402 25th St WATERVLIET N Y

В нарадах зобов'язані взяти участь члени Управи Окружного Комітету, відділові урядовці та делеґати 31-ої Конвенції наступних Відділів

13, 57, 88, 150, 191, 266, 476, 477

Гостей членів Українського Народного Союзу радо вітаємо

НА ПОРЯДКУ НАРАД

1. Відкриття
2. Перегляд організаційної праці Округи у 1989 р
3. Доповідь головного предсідника УНСоюзу д-р ІВАНА О ФЛИСА
4. Обговорення загальних союзових справ
5. Схвалення пляну організаційної праці на останні місяці біжучого року
6. Внески, запити
7. Закриття нарад

В нарадах візьмуть участь

д-р Іван О. Флис, головний предсідник УНС

Володимир Квас, головний радний УНС

За УПРАВУ ОКРУГИ:

Павло Шевчук, голова

Володимир Літинський, секр. укр. мови — Петро Урбан, секр. анг. мови

Володимир Варшона, касир

Окружний Комітет Відділів УНСоюзу БАФФАЛО, Н. Й.

повідомляє, що

ОРГАНІЗАЦІЙНІ НАРАДИ ОКРУГИ

— відбудуться —

в неділю, 19-го листопада 1989 року о год. 2-ій по пол.

в залі Українсько-Американського Горожанського Центру

205 Military Road, Buffalo, N.Y.

В нарадах зобов'язані взяти участь члени Управи Окружного Комітету, відділові урядовці та делеґати 31-ої Конвенції наступних Відділів:

40, 87, 127, 149, 304, 360.

Гостей, членів Українського Народного Союзу радо вітаємо.

НА ПОРЯДКУ НАРАД:

1. Відкриття
2. Перегляд організаційної праці Округи у 1989 р
3. Доповідь заст. головного предсідника УНСоюзу ҐЛЬОРІЇ ПАШЕН
4. Обговорення загальних союзових справ
5. Схвалення пляну організаційної праці на останні місяці біжучого року
6. Внески, запити
7. Закриття нарад

В нарадах візьмуть участь

Ґльорія Пашен, заступниця гол. предс. УНС

За УПРАВУ ОКРУГИ:

Роман Конотопський — *голова*

Василь Сивенький — *секретар* — Марія Гаравус — *касир*

Увага Читачі!

Український Народний Союз

— висилає —

РІЗДВЯНІ ПОБАЖАННЯ

кожному українцеві чи українці при військовій службі в Америці та Канаді

коли одержить від читачів їх ім'я і прізвище

Приймаємо зголошені імена і прізвища до **6-го грудня 1989 р.** Просимо виповнити анкету і вислати її на нижче подану адресу

Fraternal Activities Coordinator
UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.
30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

Прошу вислати різдвяні побажання до:

Ранґа ....

Ім'я і прізвище ....

Адреса військової частини: ....

....